

Milli Eğitim Bakanlığı
İlköğretim Genel Müdürlüğü

HAYDİ KIZLAR OKULA!

KIZ ÇOCUKLARIN OKULLULAŞMASINA DESTEK KAMPANYASI

'Haydi Kızlar Okula' sloganında ifadesini bulan 'Kız Çocukların Eğitimine Destek Kampanyası', Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik ile UNICEF Genel Direktörü Carol Bellamy tarafından 2003 yılı Haziran ayı ortalarında başlatılmıştı. Kampanya yıl ortasında başlatılmasına karşın, ilk yıl alınan sonuçlar beklenenin üzerinde olmuş ve 2004 yılında çok daha iyi sonuçlar alınmasını sağlayacak güçlü bir zemin oluşturulmuştur. Yıl içerisinde ortaya çıkan yeni ve olumlu bir eğilim de, özel sektörün 'Haydi Kızlar Okula' Kampanyasının finansmanına gösterdiği ilgidir.

Kampanyanın amacı; 2005 yılına kadar ilköğretimde kız-erkek öğrenci eşitliğini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, kız çocukların okullulaşma oranlarının görece düşük olduğu 53 ilde kampanya yürütülecektir. 2003 yılında yapılan ve eğitimde toplumsal cinsiyet konusunu ele alan araştırmaya göre, ilköğretime kayıt açısından kız ve erkek çocuklar arasında %7'lik bir açık bulunmaktadır. 2005 yılı sonuna kadar eşitliğin sağlanabilmesinde kız çocukların eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı, UNICEF Türkiye Ofisi ve ülkedeki ilgili diğer kuruluşlar tarafından öncelik olarak görülmektedir.

Türkiye'de eğitim alanındaki cinsiyet eşitsizlikleri, ülkenin özellikle güneydoğu ve doğu bölgelerinde hala önemli boyutlardadır. Kimi illerde 6 ile 14 yaş arasındaki kız çocukların yaklaşık %50'si okula devam etmezken, ülkenin kırsal kesimlerinde yaşayan 11 ile 14 yaş arasındaki kız çocukların %60'ı okula kayıtlı bile değildir.

Bu istatistiklerin gerisinde hem ekonomik hem de sosyal etmenler vardır. Gerçi eğitim ücretsizdir ve 2003-2004 öğretim yılında ders

kitaplarının ücretsiz dağıtılmış olmasına karşın aileler yine de önlükleri ve diğer okul malzemelerini satın almak durumundadır. Birçok aile ekonomik açıdan ciddi sıkıntı içindeyken, çocuk emeğinin aile bütçesine katkısı önem kazanmaktadır. Ana babadan her ikisinin de çalıştığı durumlarda daha büyük çocuklar, özellikle de kızlar küçük kardeşlerinin bakımını üstlenmektedirler.

Çocuklar, özellikle de kızlar, evde ya da tarlada işlere yardımcı olsunlar diye okula gönderilmemektedir. Kendileri okuma yazma bilmeyen ya da en çoğu birkaç yıl eğitim görmüş ana babalar kimi durumlarda çocuklarını okula göndermenin önemini takdir edememektedirler. Kız çocukların eğitimi, geleneksel olarak fazla önemsenmemektedir.

Diğer yandan, kırsal kesimden kente doğru yaşanan nüfus hareketi, okulları açık tutmanın kişi başına maliyetini de yükseltmiştir. Kısmi bir çözüm olarak taşınabilir eğitim başlatılmıştır. Çocuklar servis araçlarıyla taşıma merkezi olarak seçilen okullara taşınmaktadır. Ancak burada da bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır: Belirli yörelerde geleneklerine bağlı aileler özellikle ergenlik yaşlarındaki kız çocuklarının erkeklerle aynı araçta okula gidip gelmelerini istememektedirler. Bu da kız çocukların yüksek oranda okulu terk etmelerinde önemli bir etmendir.

Okullulaşma oranlarını artırmanın önünde duran yerel engellerin değerlendirilmesi ve kampanyanın amaçları açısından en olumlu sonuçların alınması için 'yerinde' birçok araştırma ve planlama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Son derece basit bir logonun ve sloganın kullanılması, hedef kitlenin ve genel olarak kamuoyunun dikkatini çekmiştir.

HAYDİ KIZLAR OKULA! KIZ ÇOCUKLARIN OKULLULAŞMASINA DESTEK KAMPANYASI

Milli Eğitim Bakanlığı
İlköğretim Genel Müdürlüğü

- Proje kapsamındaki doğu ve güneydoğu illerinde kız çocukların eğitiminin önündeki başlıca engel okul ve derslik yetersizliğidir.
- Birçok çocuk uzun mesafe kat ederek okullarına ulaşabilmektedir — doğu ve güneydoğu illerinde 57,000 öğrenci her gün okullarına servis aracıyla gitmektedir ve bunların 21,000 kadarı kızdır. Devamsızlık özellikle kışın artmaktadır.
- Taşınma imkanı olmayan 52,000 çocuğun da yatılı okuması gerekmektedir ve bu ailelere güç gelmektedir. Mevcut okulların birçoğunun fiziksel açıdan elverişsiz durumda bulunması, ailelerin çocuklarından ayrılmak istememesi onları çocuklarını okula göndermekten alıkoyan etmenler arasındadır.
- Kız çocukların okula gönderilmemesi olgusunda ekonomik güçlüklerin de önemli bir payı vardır. Yoksulluk, birçok ailenin kıt kanaat geçinmeyi birinci öncelik olarak görmesine yol açmaktadır.
- Kıt kanaat geçinme durumu birçok aileyi ev bütçesine katkı için çocuklarını çalıştırmaya yöneltmektedir.
- Kültürel ortam ve ataerkil aile yapıları yüzünden erkeklerin gereksinimlerine kızlara göre öncelik tanınmaktadır; öyle ki, kadınlar ve kızlar bile bu eğilimdedirler.
- Birçok aile kız çocukların eğitimini önemli saymamaktadır; erken yaşta evlilik daha öncelikli bir konudur ve ayrıca birçok kız çocuk ev işlerine yardım etsinler diye evde tutulmaktadır.
- Başarılı kadın örneklerine tanık olmamaları, köyde yaşayan kızların düş ve özlemlerine artı değer katacak bir örneğin yokluğu demektir. İlköğretim okullarındaki öğretmen kadrosunun üçte birini kadınlar oluşturmasına karşın bunların çoğunluğu köylerde değil kent ve kasabalarda görev yapmaktadır.
- Çocuklarını okutmak isteyen aileler orta öğretim şansını çok sınırlı görmektedirler. Çünkü birçok köy okulunda ancak 5. sınıfa kadar eğitim yapılabilir. Böylece, 5. sınıfa bitiren çocukların bu nedenle eğitimlerine devam edememeleri 'okul dışı çocuk' istatistiklerinin artmasına yol açmaktadır.

Kampanya, çeşitli bakanlıkların il ve ilçe üst düzey görevlilerinin bilgilendirilmesi ve harekete geçirilmesi üzerinde odaklanmıştır. Bu resmi kuruluşlar arasında Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının yanı sıra Diyanet İşleri Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nde yer almaktadır. Ulusal ve yerel medya (elektronik ve basılı) da kampanyayı aktif olarak desteklemiştir. Ünlü kişilerin TV spotları aracılığıyla destekleyici mesajlar vermeleri sağlanmıştır.

Bugüne kadar elde edilen sonuçlar:

Öncelikli 10 ilden 2003 yılında gelen sayısal veriler farklılık göstermektedir. Bunların arasında en iyi durumda olan Siirt, geçen yıl kız çocukların okullulaşmasında %19'luk bir artış sağlamıştır. Siirt'i %11.6 artışla Van ve %6.7 artışla Muş izlemektedir. Bununla birlikte, rakamlara daha yakından bakıldığında, birinci ve altıncı sınıflara kaydolun kız çocukların sayısında önemli bir artış görülmektedir. Siirt'te birinci sınıfa kaydolun kız çocuk sayısındaki artış çarpıcı boyutlardadır. Bugün bu ilde birinci sınıflardaki kız oranı %57 ile erkekleri geçmiştir. Birinci sınıfa kaydolun kız sayısındaki artış Şırnak'ta %23 olarak gerçekleşmiştir. Bu artış Van'da %16, Muş'ta ise %13.5'tir. 6. sınıfa kayıt açısından ise artışın en fazla olduğu illerdeki artış oranları sırasıyla %46, %31, %20, %18 ve %13'tür. Bu sonuçların daha detaylı analizi gerekmele birlikte ailelerin kızlarını 6 yaşına geldiğinde okula göndermeye hazır oldukları

Çocukları okula yönelten önemli bir etmen de hükümetin bu yıl ders kitaplarını ücretsiz sağlama kararı almış olmasıdır. Böylece birçok yoksul aile önemli bir yükten kurtulmuştur. Aynı uygulama 2004-2005 öğretim yılında da devam edecektir.

HAYDİ KIZLAR OKULA! KIZ ÇOCUKLARIN OKULLULAŞMASINA DESTEK KAMPANYASI

Milli Eğitim Bakanlığı
İlköğretim Genel Müdürlüğü

2004 yılında, 'Haydi Kızlar Okula!' kız çocuklarının kayıt oranının en düşük olduğu 23 ile daha yaygınlaştırılacaktır.

yolunda bir sonuç çıkarmak mümkün görünmektedir. Okula başlayan kızların okul devamlılıklarını sağlamak bir görev olarak ortaya çıkmaktadır. 6. sınıfa kaydolanlardaki artış ise, ailelerin 5 yıl eğitim görmüş çocuklarını üç yıl daha okula göndererek temel eğitimlerini tamamlamaları isteğine bağlanabilir.

Edinilen Deneyimler:

Kampanyanın Siirt ve Van illerinde başarıya ulaşmasını sağlayan muhtemelen en önemli etmen güçlü liderliktir. Bu iki ildeki üst düzey görevlilerin izledikleri stratejiler, kampanyanın kapsamı genişledikçe diğer illerdeki yöneticiler için de esin kaynağı olacaktır.

Aynı bağlamda siyasal kararlılık ve her düzeyden karar yetkisi taşıyanların kampanyaya desteği belirleyici önemdedir. Başbakanın ve Milli Eğitim Bakanı'nın açık desteği il ve ilçe düzeyindeki resmi görevlilere yansımıştır (Başbakanın seçim bölgesi Siirt, Milli Eğitim Bakanının ise Van'dır).

Medyanın gerek ulusal gerekse yerel düzeyde kampanyaya aktif biçimde katılması, halkın duyarlılığının artırılmasına katkıda bulunan önemli bir etmendir.

Amaçların ve hedeflerin, bu arada bütün taraflarca üstlenilecek rollerin ve sorumlulukların net tanımlandığı sektörler arası bir eylem planının geliştirilmesi, etkili bir

uygulama için önemli bir araç olmuştur.

Kullanıcı dostu iletişim materyallerinin kullanılması, köylerde, ilçelerde ve illerde seferberlik sağlanmasında etkili olmuştur.

Son derece basit bir logonun ve sloganın kullanılması, hedef kitlenin ve genel olarak kamuoyunun dikkatini çekmiştir.

Özel sektörün gerek ülke düzeyinde gerekse illerde gösterdiği katılım kampanya açısından olumlu bir etmendir. Coca-Cola Şirketi kampanyaya para ve ücretsiz tanıtım yardımı yapmış, bir ilaç firması olan İbrahim Ethem Ulagay da eğitim ve iletişim materyallerinin basım ve dağıtımını sağlamıştır. Bu katkılara karşın, yerel ticari kuruluşlardan kaynak sağlama açısından daha yapılabilecek çok iş vardır ve bu konuda neler yapılabileceğinin araştırılması gerekir. Hükümetin eğitime katkıda bulunan şirketlerin katkıları ölçüsünde %100 vergi bağışıklığından yararlanmalarını öngören 'Eğitime %100 Destek Kampanyası' bu açıdan değerlendirilmelidir.

Çocukları okula yönelten önemli bir etmen de hükümetin bu yıl ders kitaplarını ücretsiz sağlama kararı almış olmasıdır. Böylece birçok yoksul aile önemli bir yükten kurtulmuştur.

Nihayet, bir başka önemli ders de, okullulaşmayı artırmak için derslik ve öğretmen sayısını da artırma gerekliliğinin açıkça ortaya çıkmasıdır. Hükümet her iki konu üzerinde de

Milli Eğitim Bakanlığı
İlköğretim Genel Müdürlüğü

HAYDİ KIZLAR OKULA! KIZ ÇOCUKLARIN OKULLULAŞMASINA DESTEK KAMPANYASI

durmaktadır ve genişletilmiş bir okul inşaa programını başlatmış bulunmaktadır. Ayrıca, 2004 yılında başlamak üzere öğretmenleri kırsal yerleşim yerlerinde görev almaya teşvik edecek yenilikler üzerinde karara varılmıştır.

2004 Yılıın Temel Etkinlikleri

Bugüne dek edinilen deneyim ve derslerden hareketle, il ve ilçe düzeyindeki genişleme evresinde MEB ve UNICEF aşağıdaki çalışmaları yürütecektir:

- 23 yeni proje ili ile eski illerin 'ulaşılması güç' yörelerinde kız çocukların eğitimi önündeki engellerin belirlenmesi;
- İllerdeki resmi görevliler, toplum liderleri ve ana babalar arasında kız çocukların eğitimine ilişkin bilinç ve duyarlılığın artırılması;
- İl, ilçe ve köylerdeki lider kişilerin kız çocukların eğitimi konusuna sahip çıkmalarının sağlanması;
- Kız çocukların eğitiminin önemi konusunda toplum seferberliği/duyarlılık sağlayacak çalışmalar;
- Çocuk işçiliğinin, çocuğun zihinsel gelişimine zarar verebileceği gerçeğinin kavranması için yapılacak çalışmalar;
- Okullulaşmaya yönelik toplum girişimlerinin desteklenmesi;
- Zorunlu eğitimle ilgili yasaların uygulanması için yapılacak tanıtım ve destek oluşturma çalışmaları;
- Kız çocukların okullara yönelmelerini sağlama amacıyla illerdeki resmi görevlilere teknik yardım ve iletişim materyalleri sağlanması;
- Yerel eğitimler yoluyla il düzeyindeki yetkililerin (valiler, belediye başkanları, muhtarlar, toplum liderleri, imamlar, vb.) kapasitelerinin geliştirilmesi;
- Görsel ve yazılı medyanın desteğinin alınması ve program iletişim stratejilerinin kullanılması;
- Yerel yetkililerle ortak çalışma içinde okul ve öğretmen ihtiyacının belirlenmesi;
- İl düzeyinde özel sektörün katkılarının sağlanması; ulusal düzeyde ise başta Dünya Bankası ve AB olmak üzere kaynak sağlanması için çalışılması;

- Buldukları yerlerde STK'larla birlikte çalışılması;
- Eğitimde kalitenin artırılması gereksiniminde dikkate alınması. Bu alanda UNICEF-MEB işbirliği ile yürütülen 'Çocuk Dostu Okul' projesinin hızlandırılması ve yaygınlaştırma için planlama çalışmalarının yapılması.

Bütün bu etkinlikler emek yoğun niteliktedir ve bu işler için saha sorumluları atanmıştır. İstenilen sonuçların alınabilmesi için her bir saha sorumlusu yaklaşık 10 ilden sorumlu olacaktır.

Beklenen Başlıca Sonuçlar

- Cinsiyet açığının 2004 yılı sonuna kadar %50 azaltılması ve 2005 yılı sonuna kadar bütünüyle kapatılması.
- Çocuk Dostu Okulların önce pilot ölçekte başlatılması, bu girişimin daha geniş kapsamlı uygulanması için zemin oluşturulması.

Karşılaşılan Güçlükler

- Okula yeni gelen öğrenciler için Eylül ayına kadar yeterince derslik sağlanması.
- Okul kayıtlarıyla ilgili verilerin kısa sürede toplanamaması nedeniyle kampanyanın izlenmesinin güç hale gelmesi.

Kampanyanın ilk altı ayında 40,000 kız çocuk eğitim-öğretim sistemi içine alınmıştır.

